A-167

۴۸۹
محمد عبدالرحمن بارکر
مانٹریال - کنیڈا
مجلد ۳۰ دسمبر ۱۹۹۶ء

Sharḥ-i Gulistān
(ʿArabī)

Yaʿqūb b. Sayyid ʿAlī al-Brūsavī
d. 931 / 1524-5

Gulistān in Persian
by
Shaykh Saʿdī of Shīrāz

133 leaves
19 lines per page

Scribe:
M. b. Nuṣrat

Dated:
22 Shawwāl 949
Jan. 29, 1543

1

٦٥

(16)

درزمت سیم عالی جلبی
کلا وقیه ۱۵ مثقال ۱۳
فیه ۱۹۵

درزمت رشید فاخر
اکلکع
وقیه ۱۰ مثقال ۱۳
فیه ۱۳٦

درزمت مومنه
مثقال
وقیه ٦ درهم ۱۰۰
فیه ۸۱

درزمت ظریفه فاخر
کلا وقیه ۳
فیه ۳۹

درزمت اعمی خاتون
کلا وقیه ٥
فیه ٦٥

درزمت احمد امین کاتب
کلا وقیه ٦ درهم ۱۰۰
فیه ۸۱

یا فاطر السموات والارض

شنبه
یکشنبه
دوشنبه
سه شنبه
چهارشنبه
پنجشنبه
آدینه

٤٠
٨١
٥٩

سبعة صحیح	قلقل سپید	بزربنج	افیون	زعفران	
	درهم	درهم	درهم	درهم	
	٣٠	٣٠	١٥	٢٧	

سنبل	عاقرقرحا	فرفیون	عسل مصفا یعنی کف کوفته	وادو اکوفته [illegible]
درهم	درهم	درهم		
١٢	١٢	١٢		

بلای عشقله همدم اولالی دل بچه دملر سوز ذوق صفای هجرله دوجم عجب دملر

جکر قانیدر اما دوی حسرتله صایشا اولکه دمادم کوزلرمدن درد یا ریله اقر تملر

دلا الدن لبیشه بوده هر بر فسونکر سن قبوب جانوکه یا شوکه عشق برکون ستملر

قنا بزمینه الانم وکلی بر روشن باقی وفایولما در بونده نجه خسرو نجه جمله

[illegible] که دینار آخری نار اوله درهم آخری همله

[illegible] محلا ایله قلبی عاقبت بچه سن عمله

[illegible] فایو که طبیبان

[illegible] اوله درد نم امله

[illegible] نصاف حق سلارلم طبطلو د ایکاری سوده ارغلر

[illegible] لطکه منطق قبوب انلیله بیل مفتنم

[illegible] کلشم [illegible] سلطانم عجایب [illegible]

[illegible] بر تقرفل طغلله جنه که

[illegible]

Ya'qub b. Sayyid
'Ali al-Brusavi
d. 931 (1524-5)

133 leaves
191 pp

Scribe
M. b. Nusrat
22 Shawwal 949
Jan. 29, 1543

٤٠
٨١
٥٩

شرح گلستان بالعربية

شارح: يعقوب بن سيد علي البرسوي المتوفى سنة ٩٣١

اولدوغی اوجاقدن چقمیه اگر اصدق لحوراده مطلوب حاصل اوله متوجه اولدیغی مرامی حصوله کلمه دیلکی بوده
اوقیه‌سی اللهم احرق قلب فلان بن فلان و بیش اعضاءه و جذ قرانه و سخره لی امری کما سخرت الجبال لاقام عم
وسخرت الریح والنار لابراهیم علیه السلام والکبش لاسمعیل علیه السلام والجبال والحدید لداود علیه السلام وسخرت
الریح والشیاطین والجن لسلیمان ع م وسخرت البراق لمحمد صلی الله علیه وسلم یا قدام اخضروه لمحوا السموات
وما علیها والارضین وما فیها بالمحبة انا والکم خاصیه اخلاص هر کیم نیت غیرده وقت صدق کوکلدن
اوچ کره اوقیه قرآن عظیم ختم ایلمش کبی اولا تمام ختم ثوابین بولا کرطوق وقت تسنیه یک کره اوقیسه
حق تعالی خلاص ایدیویره قرض صاحبی اگر کم اون بیک کره اوقیه له حق تعالی ادا قله خاصیه معوذتین
هر کیم قل اعوذ برب الفلق وقل اعوذ برب الناس هر نماز صوکنده اوچر کره اوقیه حق جل وعلا کل بلالردن
وافتلردن صقلیا ظالملر شریندن و غمازلر شرندن و حسودلر دیوز کوزلدن و یوز دللدن و جادولردن
و شیطانن وسوسه سندن امین اوله حق تعالی فضلیله انشاء الله مبارک رمضانک اخر جمعه سنده بو نمازیله
اکنیدی نمازی مابینده قضای ما فات اچون نیت ایدوب درت رکعت نماز قله هر رکعتده اوقیه الحمد
ایکی بش سوره انا اعطیناک و اوچ قل یا ایها الکافرون و اوچ سوره اخلاص اوقیه بویله نمازدن فارغ دلیغی
یتمش کره صلوات ویره و یتمش کره استغفار ایدوب حاجت ولده حق تعالی ایکی یوز یللق دلشونماز وارسه
قضا ایدیویره قال رسول الله صلی الله علیه وسلم سوره کیم بکمسته پنجشنبه وقتی اوچ کره استغفر الله العظیم
الذی لا اله الا هو الحی القیوم دیه حق تعالی انک کناهلرین دلیغنه کرچه دکزلر کوپکی وقوملر اچیلر
یپراقلر عاشنیجه دخی اولورسه هر کیم بونا کوزتسه بیک قاتانش وقف اولورسه قورتلا انشاء الله
یعقل یا شاء و یحکم ما یرید ایاک نعبد وایاک نستعین هر حاجته لحوز علی الخصوص دفع اعدا اچون اون بیک
بوزاون رکعت اوقیه هر بوزه اوچ کره صلوات کتوره یا کافی یا وافی شر ملکی لحوز کوره نو
ظلق اره سنده سیرین اوله یا خیر الناصرین یا خیر الفاتحین یا خیر الغافرین یا خیر المنزلین یا خیر الوارثین
یا خیر الحامدین یا خیر المحبین یا خیر الرازقین. وقل یا ارحم الراحمین

بسم الله الرحمن الرحيم وبه نستعين

الحمد لله على ما اولانا من النعم ورزقنا الابتداء الى تميز اللغات التى بها يمتاز الانسان من النعم والصلوة على رسوله محمد ذى الفضل والكرم وعلى آله واصحابه العظام اولى العلم والحكم وبعد فيقول العبد الضعيف المذنب النحيف المحتاج الى ربه اللطيف يعقوب بن سيد على عفا عنهما الملك العلى لما رايت كلستان الشيخ محتويا على ابيات فارسية واشعار عربية ونقايس اشارة غريبة ولطايف عطاية عجيبة بحيث يحتاج كل منها الى حل الفاظه ومعانيه وتبيين اصوله ومبانيه اردت ان اشرحه شرحا يحتوى متنا وابين ما فيه من النظم والنثر ظهرا وبطنا واختصر ما شرحته بقدر الامكان وايسره تيسيرا يسهل اخذه لطلاب الزمان ابتغاء لمرضاته الكريم وطلبا لفضله العظيم والمامول من الاذكياء المتحلين على الانصاف المتخلين عن البغى والاعتساف اذا عثروا على شئ زلت فيه القدم اوطغى به القلم ان يتحصروا ان لكل جواد كبوة ولكل صارم نبوة على انى مقر بانى لست من فرسان هذا الميدان ومعترف بوفور قصور النظر وعدم الايقان والله ولى التوفيق وبيده ازمة التحقيق منت خدايرا اى الامتنان واعتداد النعمة براى خداى عز وجل كه طاعتش موجب قربتست وبشكر اندرش مزيد نعمت يعنى اندر شكر خداى تعالى زيادى نعمت ثابت است فالبا زايدة لتحسين اللفظ قال الاستاذ سلمه ان القاعدة فى استعمال العجم ان مثل

ان مثل اندر ودر اذا اقترن بالباء الكاينة للصلة ان يوخر عنه كما يجيء في قوله بدين
بند درست والمعنى درين بند است وكذا في قوله بدريا در منافع بي شمارست والمعنى
در دريا وكذا قوله حسود برنج درست والمعنى حسود در رنجست هذا وقيل الباء سببية
والمعنى زيادة النعمة ثابتة للعباد بسبب كونهم في شكره تعالى وهذا على تقدير ان يكون مزيد
قال لئن شكرتم لازيدنكم
بفتح الميم مصدرا ميميا بمعنى الزيادة وقد يروى مزيد بضم الميم مناسبا لقوله موجب اي
هو مزيد النعمة لهم بسبب كونهم في شكره تع والتقدير مزيد نعمت است الا انه حذف لفظ
است اكتفاء بما قبله وكذا في قوله مفرح ذات وواجب وغير ذلك الى اخر الكتاب وهو
اى حذف الرابطة اكتفاء بما قبله شايع بل مطرد في هذه اللغة هر نفسى كه فرو ميرود
ممد حياتست وچون بر مى آيد مفرح ذات اخر هذه الفقرة عما قبلها بناء على ان الظ
ان خروجه يجب ان يكون بعد دخوله من غير عكس فان الهواء الخارج عند التنفس هو
عين الهواء الداخل بدون لزوم عكس وانما نسب الاستمداد الى الداخل والتفريح الى الخارج
لما بينهما من المناسبة وكانه جاء من خارج بمدا معينا للحيوة فامدت به فلما اخرج ثانيا
اندفع به الثقل وضيق الجوف الحاصل من نزوله فاورثت تلك الخفة فرحا ونشاطا ثم انه
جعل النفس عبارة عن مجموع هذين الجزئين الداخل والخارج وما ذكره بيان خواص اجزائه
ولهذا قال پس در هر نفسى دو نعمت موجودست و بر هر نعمتى شكرى بياء الوحدة فيهما واجب
بيت از دست وزبان بحذف الواو العاطفة لفظا وبضم التاء دليلا عليه وكذا في امثاله
وزبان بفتح الزاء في الفصيح والمشهور ضمه ويجوز بالفاء مقام الباء كذا في الصحاح الفارسي
وقوله كه بكسر الكاف العربي والهاء للعلامة يستعمل اسما كما ههنا ويستعمل اداة اما اذا استعمل
اسما فيدل على ذات ذوى العقول كما ان چه يدل على غير ذوي العقول نحو چه جانورست

اعلم ان المضارع في الفارسي يشترك بين الحال والاستقبال ويختص للحال بدخول لفظ مى نحو ميرود ويختص بالاستقبال بدخول الباء نحو برود صح

وچه خبر شنیدی واذا استعمل اداة فیجیئ للارتباط اما بین الصفة والموصوف نحو دل که عاشق
شد کم شد او بین العلة والمعلول نحو مزن که تاب ندارم او بین الغایة والمعنا نحو بکوش تا که
برسی او غیر ذلک من الامرین اللذین تعلق احدهما بالآخر نحو کفتم که چون واما که بکسر الکاف العربی
وسکون الهاء الاصلی فهو بمعنی الصغیر کذا فی بحر الغرایب برآید قوله کز عهده شکرش اصله که
از عهده شکرش ای من خوشکره تع وهی فی الاصل الدرک بفتحتین کذا فی مختار الصحاح ولا یخفی
ان فی ذکر دست اشارة الی عدم اختصاص الشکر باللسان قوله بدر آید ای یاتی الی الباب
فقد کنی به عن الخروج کذا قیل والمعنی من بدای شخص ولسانه یمکن ان یخرج من عهدة شکره تعا
وینکره کما هو حقه استفهاما علی سبیل الانکار واستدل علیه بقوله تع حیث قال قال الله
تعا اعملوا ال داود شکرا وقلیل من عبادی الشکور قیل هذا حکایة ما قیل لال داود ع ای امرناهم
وقلنا لهم اعملوا آل داود شکرا نصب علی انه مفعول له ای اعملوا الله تعا واعبدوه شکرا او علی
الحال ای شاکرین قال بعض الحملا او علی تقدیر اشکروا شکرا لان اعملوا فیه معنی اشکروا من حیث ان
العمل للمنعم شکر له والشکر فعل ینبئ عن تعظیم المنعم بسبب انعامه وقیل صرف العبد جمیع ما انعم
الله تعا من السمع والبصر وغیرهما الی ما خلق له واعطاه لاجله قیل وبهذا المعنی وردت هذه
الایة الکریمة فان الشکور بالمعنی الاول غیر قلیل والشکور بالفتح المتوفر علی اداء الشکر قطعه
بنده همان به که بعنی بنده را همین ان بهتر است که ز تقصیر خویش • عذر بدرکاه خدای آورد
ورنه بفتح النون بمعنی و الا اصله و اگر نه قال بعض الحملا قوله نه من نیست الا انه فتح للخفة
وقد یکسر کما فی قوله وگرنه من همان خاکم که هستم والمعنی ورنه عمل سزاوار خداوندیش بفتح
الیاء المصدریة کس نتواند که بجای آورد باران رحمت بی حسابش همه را رسیده وخوان نعمت
بی دریغش همه جا کشیده پرده ناموس بنده کان بگناه فاحش فی مختار الصحاح کل سوء جاوز حده